

POMORSKA ARBITRAŽNA KOMISIJA PRI
SVESAVEZNOJ TRGOVINSKOJ KOMORI

Spis br.2/1960.

Crnomorsko Gosmorparahodstvo c/a
Svesavezno udruženje "Promsirjeimport"

Saglasno čl.9 "Položenija" STO od 29.IX 1934. stranke imaju pravo da se sporazumiju da se brod koji je zakasnio iskoristi uz sniženje vozarine

CGMP /Crnomorsko Gosmorparahodstvo - prim.prev./ zatražilo je preko MAK-a /Morska Arbitražna Komisija - prim.prev./ da mu V/O "Promsirjeimport" isplati 3.535 rubalja i 23 kopejke, koju je svotu isto zadržalo prilikom naplate vozarine. Svota je iznosila 10% od vozarine i bila je zadržana na ime novčane kazne za zakašnjenje broda za krcaenje.

Tužitelj je potvrdio činjenicu zakašnjenja, ali je istakao da smatra da je naplata novčane kazne od strane tuženika u visini od 10% od vozarine izvršena protivpravno, jer naplata novčane kazne treba da bude zatražena u "pretenzionom" postupku kako je to predviđeno Odlukom STO od 29.IX 1934.g.

Tuženik nije priznao tužbeni zahtjev, pozivajući se na sporazum postignut između Ministarstva za vanjsku trgovinu i Ministarstva trgovačke mornarice u vezi sa zakašnjenjem broda o prihvatu zakašnjelog broda "Zirjanin" uz sniženje vozarine za 10%. Osim toga, tuženik je istakao da je tužba bespredmetna, budući da među strankama ne postoji nikakav imovinski spor, jer je tužitelj priznao svoju obavezu da isplati tuženiku 10% vozarine za zakašnjenje broda u "pretenzionom" postupku, ali da je tražio da mu se vrati odnosna svota koja je zadržana od vozarine.

MAK je obrazložio svoju presudu na slijedeći način:

Uzajamni odnosi među pomorskim parobrodarskim preduzećima i organizacijama Ministarstva za vanjsku trgovinu u izvršenju planskih prijevoza u saobraćaju sa inostranstvom regulišu se odredbama o uzajamnoj odgovornosti vodnog transporta i klijenata u izvršenju plana prijevoza u saobraćaju sa inostranstvom i u velikoj obalnoj plovidbi propisanim Odlukom STO od 29.IX 1934.g.

Ovom odredbom /čl.9/ predviđeno je da za zakašnjenje u dovodjenju i postavljanju broda na određeno mjesto radi krcaenja pomorsko parobrodarsko preduzeće ima da plati novčanu kaznu u toku prvih pet dana za svaki dan za-

kašnjenja broda prema obračunu novčane kazne za zadržavanje broda. Ako brod zakasni više od pet dana da stavi brođski prostor na raspoloženje za krcanje, smatra se kao da brođski prostor uopšte nije stavljen na raspoloženje krcatelju i za ovo se naplaćuje novčana kazna u visini od 100% od vozarine.

Ipak stranke imaju pravo da se sporazumiju da će brod koji je zakasnio više od pet dana iskoristiti uz sniženu vozarinu umjesto plaćanja novčane kazne. Ovo sniženje vozarine nije novčana kazna, jer zavisi od volje stranaka i njihovog utanačenja.

Tuženik je podnio dokaze iz kojih se vidi da je takav sporazum među strankama postojao, i zato je MAK našao da pomorsko parobrodarsko preduzeće nije imalo osnova da traži sniženje vozarine u "pretenzionom" postupku niti da ima mjesta primjeni čl.13 "Položenija" od 29.IX 1934.g. koji predviđa poseban postupak za obračun novčanih kazni.

Stoga je tužbeni zahtjev Crnomorskog parobrodarskog preduzeća odbijen.

/INF.ZBORNIK, br.82, str.82/

K.Z.

Bilješka. - Upoređujući postupak i mogućnost naplate novčane kazne za zakašnjenje i zadržavanje broda, a napose naplate novčane kazne od luka zapažamo izvjesne razlike.

Određbe "Položenija" STO regulišu između ostalog i pitanja zakašnjenja broda. Tako u članu 5 je predviđena novčana kazna samo za zakašnjenje broda preko 4 dana, odnosno za brod linijske plovidbe preko 48 časova, a za brod brze pruge preko 24 časa. Međjutim, Pomorska arbitražna komisija, primjenjujući ovaj propis, zauzela je gledište da primjeni ovom članu ima mjesta ukoliko se radi o fiksno odredjenom datumu.

U članu 9 predviđeno je da se zakašnjenje broda naplaćuje novčana kazna /štraf/ i to: za prvih 5 dana u visini novčane kazne predviđene za zadržavanje broda, a po isteku ovih 5 dana krcatelj ima pravo da traži ili sniženje vozarine, ili da odustane od ugovora /cancelling/.

U cilju pak izbjegovanja sudskih i arbitražnih sporova, za naplatu štete novčanih kazni predviđen je posebni postupak. Tako: za zadržavanje brodova u luci preko propisanog vremena naplaćuje se novčana kazna od klijenata po tzv. "bezakceptnom" postupku, što znači da oštećeni novčanu kaznu naplaćuje putem upućivanja Državnoj banci naloga, na temelju kojeg Banka bez saglasnosti vlasnika računa prenosi iznos novčane kazne sa štetnika na oštećenog. Međjutim, ukoliko je štetnik luka, naplata

novčane kazne od luke može se izvršiti samo uz saglasnost dotične luke. U slučaju da luka odbije da dađe saglasnost /akcept/, spor rješava nadležna arbitraža, odnosno uprava brođarskog preduzeća /parohodstvo/x, ako se luka nalazi u njegovom sastavu.

Za pokretanje postupka pred arbitražom, odnosno da bi stranke svoje pravo potraživanja mogle ostvariti putem prinude, nužno je prethodno sprovesti tzv. "pretenzioni" postupak. Po tom postupku oštećena stranka podnosi štetniku svoj odštetni zahtjev /pretenziju/ sa obrazloženjem i svim potrebnim ispravama. Takav je postupak obavezan, jer ukoliko oštećenik nije sproveo takav postupak, dakle nije pokušao da spor riješi međusobno mirnim putem, arbitraža takav spor neće uzeti u postupak. Samo u slučaju da štetnik odbije zahtjev ili u propisanom roku ne dobije odgovor, oštećenik može podnijeti tužbu. Dakle "pretenzioni" postupak je obavezan, a predviđeni su i rokovi u kojima se "pretenzija" podnosi i u kojem roku mora da se riješi. Ali postoje i izuzeci, tako u postupku pred organima Državne arbitraže ima slučajeva kad Zakon ne predviđa obavezan "pretenzioni" postupak. Takav je slučaj kod organizacija pomorskog transporta koji pokreću postupak protiv svojih klijenata pred organima Državne arbitraže. Ipak i u tom slučaju arbitraža je stala na gleđište da je "pretenzioni" postupak nužan. Samo u takvim slučajevima nije predvijen rok za podnošenje oštetnog zahtjeva od strane organizacije - pokretanje "pretenzionog" postupka, pa sam oštećenik mora voditi računa o roku u kojem zastarijeva njegova tražbina, jer podnošenje "pretenzija" ne bi uticalo na zastarni rok.

Ovaj postupak nije obavezan ako je bar jedna od strana strani državljanin, odnosno strano pravno lice.

Medjutim, ovo se odnosi samo na izvjesne slućajeve i to kada je u pitanju pokretanje postupka pred arbitražom, tj. državnom arbitražom, a ne i pred redovnim sudovima, odnosno pred izbranim sudovima - arbitražnim komisijama pri

x - "Parohodstvo" vrši prijevoz tereta i putnika, a istovremeno rukovodi i većim brojem samostalnih privrednih organizacija kao što su: trgovaćke luke, slućbe za spasavanje u slućaju agencije, remontni zavodi i dr. Parohodstvo je pravno lice i odgovara za svoje obaveze, ali ne odgovara za obaveze samostalnih organizacija, koje ulaze u njegov sastav.

Svesaveznoj trgovinskoj komori /Pomorska arbitražna komisija - MAK i Spoljnotrgovinska arbitražna komisija - VTAK/, a napose na sporove nastale u pomorskim prijevozima za koje su nadležni redovni sudovi, odnosno izabrani sudovi /Oblasni sud, ukoliko nije ugovorena nadležnost Pomorske arbitražne komisije pri Svesaveznoj trgovinskoj komori - član 23 Zakona o parničnom postupku RSFSR i paragraf 2 Pravilnika o postupku pred Pomorskom arbitražnom komisijom/ i gdje Zakon propisuje obavezan i poseban postupak, određujući pored ostalog i šta treba da sadrži podnesak /"pretenzija"/. Tako član 245 Zakona trgovačke pomorske plovidbe SSSR-a /KTM/ izričito kaže:

"Potraživanja koja proističu iz ugovora o prijevozu tereta koja pripadaju organizacijama kolektiviziranih sektora na brodovima državnih pomorskih plovidbenih preduzeća SSSR-a, osim potraživanja o preplatama, podnose se Direkciji morskih bazena - prijevozima na brodovima "Sovtorgflota", upravama morskih bazena - pri prijevozu na brodovima "Morflota" i upravama morskih trgovačkih luka pri prijevozima na brodovima koji su neposredno čodijeljeni lukama", a u članu 246 istog Zakona određeno je i što podnesak "pretenzija" treba da sadrži: predmet potraživanja po svakoj podnesenoj ispravi, popis i adresu podnosioca, na koju on želi da dobije iznos.

Rokovi za podnošenje "pretenzije" iz naslova prijevoza iznose 6 mjeseci, iz naslova naplate novčane kazne - 45 dana. Rokovi počinju teći od kada je nastalo pravo na tražbinu, dok u pogledu novčane kazne, u slučajevima predviđenim gore pomenutim odredbama "Položenija" STO - od isteka roka od 5 dana. Odredbama Zakona trgovačke pomorske plovidbe predviđeni su i rokovi u kojima se mora riješiti "pretenzija". Tako, prema čl.247 istog Zakona "pretenzija" o povraćanju iznosa, dobijenih od prodaje neisporučenog tereta i o prekoračenju roka isporuke tereta iznosi 30 dana od dana predaje "pretenzije", a u ostalim slučajevima - 45 dana. Ovo se odnosi na Direkciju ili Upravu morskog bazena ako "pretenzija" ne prelazi ST 50.000 rubalja.

Sličan postupak bio je predviđen i kod nas u odnosu na oštetne zahtjeve uperene protiv političko-teritorijalnih zajednica, s tim da je bio predviđen rok od 30 dana za odgovor na podnijeti odštetni zahtjev, a posebno u postupku izvršenja /raniji član 40 Zakona o javnom pravobranioštvu/. Danas se sličan postupak sprovodi kod osiguravajućih zavoda radi naplate osigurnine.

K.Z.